

ERŐSVÁR

MIGHTY FORTRESS

XVII. Évfolyam

PITTSBURGH 7. PA., 1948 MÁJUS

5-ik szám

Magyar evangélikusok találkozója!

Május végére van összehíva nyolc esztendővel ezelőtt alakult Magyar Ev. Kerületünk egy közös megbeszélésre Bethlehem, Pennsylvániába. Két évenként szokásos gyüleseinket különös figyelemmel kísérik azok, kiknek lelkében él még az a remény, hogy valamikor nemcsak megbeszélések lesznek egyházi kiküldötteink között, hanem HATÁROZATOK VÉGREHAJTÁSA IS! Mi úgy érezzük, hogy gyakorta esett bele Kerületünk abba a tévedésbe, hogy a határozatokat meghozta, de mivel azoknak végrehajtását az amugy is sok gonddal terhelt lelkészekre bízta, azok alig kerültek a kerületet képző gyülekezetek tanácsai elé.

Különös helyzetben van Kerületünk, mivel Egyetemes Ev. Egyházunk 6 Synodusának tagjai a Kerületbe tartozó magyar ev. gyülekezetek. Kivetést gyülekezeteinkre nem tehet, mivel a Synodnak van csak arra joga, ÖNKÉNTESEN magára vállalt tagonként évi **tíz cent** tagsági díjait csak egy-két gyülekezet fizette be a kerület pénztárába. Van egypár gyülekezet, mely hajlandó lenne a KÖZÉRT dolgozni s bizony reményeinek a határán áll, hacsak CSODA nem történik Bethlehemben.

Vannak közös ügyeink, melyeket CSAK közös munkásság által tudunk célhoz juttatni. Egyike ezen ügyeknek az ERŐS VÁR kérdése, melynek munkája bizony kezdettől fogva csak egy-két ember vállára nehezült. Tény, hogy az évek múlásával kevesebb és kevesebb szükség lesz magyar nyelvű irodalomra, de amíg élnek a magyar egyházakat alapító tagok, addig szükség lesz magyar betűre is. 1940-been Buffalóban tartott gyűlésünk bizonyos kvóta rendszert hozott be a lapért, de mivel az csak az első esztendőre kapott gyülekezetenként támogatást, így a későbbi években egy-egy kiadónak lett a felelősége a lapnak feltartása. Közben a kiadóknak hibáján kívül, nyomdászaink elhalálózása vagy késlekedése miatt sokszor késett vagy hiányzott a lapunk rendszeressége, ami elég sok gondot okozott a kiadóknak.

Felelősség van Kerületünkön azok iránt, akiknek anyagi helyzete nem engedi meg, hogy

rendes előfizetői legyenek a lapnak, de esztendőnkön át hűséges fizetői voltak. EZÉRT SZÜKSÉGES, hogy lapunkat **gyülekezetenként** fizessék elő, eljuttatván a lapot mindazoknak, akiket érdekel az és akik SZERETIK olvasni.

Természetesen egy KÖZÖS LAPNAK a fenntartása még nem tenné szükségessé a Magyar Kerületnek létezését. Más okokért kell nekünk a magyar kerület. Most, hogy elérkeztek gyülekezeteink ahhoz az állapothoz, melyben gyülekezeti vagyonaik tehermentesekké váltak, (kivéve talán a Cleveland West Sidei gyülekezetet, mely építkezni fog rövidesen) kell, hogy komolyabban gondolkozzunk mindnyájan, milyen formában tudunk TELJESEN bekapcsolódni az Amerikai Evangélikus Egyház egyetemességébe. Legtöbb gyülekezetünk Egyetemes Egyházunk nagymérvű segítségével alakult, s most, hogy nagykorúak lettek gyülekezeteink, nekünk kell arra gondolni, hogy UJABB GYÜLEKEZETEKET ALAPITSUNK. Németországban lévő magyar ev. lelkészeink közül többen hajlandók lennének magyar munkára úgy az Egyesült Államokban, mint Kanadában. Ha megtörténik a határok megnyitása, a bevándorlást úgy kell majd végezni, hogy a bevándorlókkal együtt ev. lelkészeink is jöhessenek. Természetesen ezen munkához alapra lesz szükség, melyet csak KÖZÖS jóindulattal lesz képes a Magyar Kerület egybegyűjteni.

Lutheran World Action keretén belül megtanulták már gyülekezeteink a nagyméretű segítségadást! Alig volt egy is a kerületi gyülekezetek között, mely hathatósan ne támogatta volna a LUTHERAN WORLD ACTION munkáját. Közös megmozdulásainknak eredménye az volt, hogy magyarhoni evangélikus egyházunk több mint fél millió dollárt kapott segítségképpen a Lutheran World Action útján. Kicsiny volt ebből a mi gyülekezeteink része, de az a tudat, hogy ime "testvéreinkért" mennyit áldoz Egyetemes Ev. Egyházunk, sokunkat jobb adakozási készségre ösztönzött.

BENEVOLENCE — jótékonyágban — majdnem mindenütt elmaradt eddig a magyar Kerület. Mig synodusaink évi kivetései \$5—8 mentek,

addig legtöbb gyülekezetünk megelégedett azzal, hogy konfirmált tagonként legfeljebb \$2.00 küldött a közös egyházi munkára. Különleges állapotunknál fogva talán nem is várnak többet synodusaink tőlünk, de ha mi valóban DOLGOZNI akarunk az egyetemes egyházban, akkor minden törekvésünk arra kell, hogy forduljon, hogy gyülekezeteink legalább a reájuk kiszabott "apportionment"-et fizessék be 100%-ban.

Magyar kerületet alkotunk s így magyar problémáinkról nem szabad elfelejtkeznünk. Égető szükségünk van jelenleg azokról gondoskodni, kik idegenben élnek, mint hazátlan magyarok. Hogyan tehetjük azt meg? Majdnem minden gyülekezetben vannak társadalmi események, melyekkel tőkéhez jutnak. Megpróbálhatnánk azokat is, amikor kimerítettük az ÖNKÉNTEK adakozásnak forrását. Ha megemlítjük érző szívü testvéreink között a nagy szükségét, akkor mindig akad egy-két egyén, aki hajlandó ÁLDÓZATOT hozni Krisztus népéért.

Találkozóra jönnek a magyar evangélikusok Bethlehemben. Kérjük Istent, hogy közös problémáink megismerése után, KÖZÖS munkába is tudjanak állani ISTEN ORSZÁGÁÉRT. Akik nem tudtak elmenni, azok imádkozzanak a Megtartó Atyához, hü és hívő szívért és igaz sáfárokért minden ev. gyülekezetben. M. P.

EGYETEMES HIREK

Dr. Paul C. Empie lett megválasztva a National Lutheran Council ügyvezető titkári állására. Dr. Empie utódja lett annak a vezető evangélikus embernek, akinek haláláról mult számunkban irtunk, Dr. Ralph H. Longnak. Dr. Empie az Ev. Világ Akció vezetője volt az elmúlt években s ebben a minőségben is szerepelni fog addig, míg az 1948. évi \$4,000,000 alap egybegyűlik. Mi is jókivánságainkat küldjük építő munkásságára.

Mindig rendszeresebben érkeznek hozzánk az óhazai lapok, melyekből azt látjuk, hogy evangélikus egyházunk ujjá éledésén az Ur Lelke ma is munkálkodik. Hittérítés és hitbeli megerősödés látható az Egyház életében.

A Soproni Evangélikus Theologia dékánja írja: "A napokban érkezett a Minneapolis-i ev. theologusoktól \$100. Olyan hálások vagyunk, hogy azt meg sem mondhatjuk. Ezen a pénzen beüvegeztethetjük fiaink lakoszobáiban a külső ablakokat. Eddig csak hibás ablakaink voltak, mert a bombázások alatt minden ablakunk kitért. A fiaink sokat fáztak, mert fűteni csak minden harmadik napon tudtunk, többre nincs pénzünk... A minneapolis-i ev. diákok örök időkre beirták nevüket Theologus Otthonunk történetébe... Nem fogjuk ezt sohasem elfelejteni..."

Nt. Papp János László lemondott magyar Kerületünk jegyzői állásáról. Kerületünk alakulása óta a hűséges munkások közé tartozott, aki sokat fáradozott azon, hogy Kerületünk elismert legyen az egyházi főhatóságok előtt.

Május 2-án a Cleveland East Side-i evangélikus gyülekezet tanácsa vendégül látta a Lorain és Cleveland West Side-i ev. gyülekezetek tanácsait megbeszélésre. A közös tanácskozások alatt előkészületek lettek téve a Bethlehemi Kerületi gyűlésre is.

Megalakult a zsidó állam Palesztinában. — Kétezer év óta először öltött formát a zsidók álma s május 15-én az angolok mandátuma lejártával az ideiglenes kormány kimondta a zsidó állam megalakulását.

Theológiai viták folynak az evangélikusok között női lelkészek felszentelése miatt. Dániában Hans Ollgaard ev. püspök kerületében két nőt szentelt fel lelkésznek. Amerikában Egyetemes Egyházunk nem ismeri el a női lelkészek felszentelését.

Evangélizálás utján igyekeznek Ev. Egyházunk tagságát megkettőzni az elkövetkezendő három esztendő alatt. Az Ohio Synod területén több mint 5000 tagszaporulatot eredményezett az öt hetes evangélizálás. 175 gyülekezetben folyt az egyesített látogatás, mely alatt az egyházi munkások több mint 20,000 látogatást tettek.

Fliszar Ferenc. Perth Amboyi ev. lelkész írja, hogy a jelenlegi tanévben a minneapolis-i ev. diákok több mint 1000 dollár értékű segítséget küldtek magyar hitsorsosaiknak Sopronba. Hálaúrnak kell kifejezést adni ezen lapban is, a minneapolis-i diákoknak és tanáraiknak, akik segítő jobbot nyújtottak a jövőre magyar ev. lelkészeknek Sopronban.

JAKAB ISTVÁN ÉS TESTVÉREI

A legrégebb magyar temetési intézet az Egyesült Államokban

8923 Buckeye Road
11713 Buckeye Road

Washington 4421
CEdar 0354

CLEVELAND, OHIO

LUKÁCS ISTVÁN ÉS FIA

TEMETÉS RENDEZŐK
Betegszállítás kórházba éjjel-nappal díjmentesen

12014 Buckeye Road
2728 Woodhill Road

LOnacre 7524
CEdar 0593

CLEVELAND, OHIO

IMRE ÉS TÁRSAI

Irta: Dr. Keken András

Az, ártézi kut.

Ez még 1936 nyarán történt. A már ismert Imrénk ott állott a vásárhelyi paróchia udvarán az ártézi kut mellett. Megfordította a csapot; kibuggyant a víz, ismét fordított rajta, elakadt a sugár. Néhányszor megismételte; azután megszólalt: "Ezen a helyen a kenyérral is úgy van, mint a vízzel. Csak szólni kell egyet s azonnal van kenyér."

Igazat mondtál, kicsi fiam. Ezen a helyen, az anyaszentegyházban, csak szólni kell, és azonnal van kenyér. Istennek kell szólni s ő megadja minddazt, amire kicsinyeinek szüksége van. Igen, az igazsága kifogyhatatlan, csodálatos "ártézi kut."

Amikor megindult a gyermekotthon, rövid számítást tettünk s nem volt nehéz rájönnünk arra, hogy akkor sem tudnók eltartani az otthon 12—15 gyermekét, ha az egyházközség teljes évi adóját erre a célra áldoznánk. El is határoztuk akkor, hogy ilyen reménytelen körülmények között emberektől semmit sem fogunk kérni. A lehetőség szerint ezt be is tartottuk, s kitünt, hogy nagyon jó gazdasági elgondolás volt ez: teljesen Istenre hagyatkozni. Ő lehetővé tette a lehetetlent. Hogy milyen jó ő, annak megértésére álljon itt ez a néhány száraz adat.

Amikor 1937-ben felvetődött a gyermekotthon létesítésének gondolata, egyházunk ügye-sze azonnal 500,— pengőt adott erre a célra, egy nőegyleti tagunk pedig százat. Ez volt az alaptőke. A felszereléshez a nőegylet 29 tagja járult hozzá természetbeni adományaival. Az építés, festés, szerelés munkáját az evangélikus iparosok ingyen vállalták. Amikor már majdnem minden készen volt, eszünkbe jutott, hogy éjjeli szekrények is kellenének. Pénzünk már nem volt. Felfedeztük a fészerben a zongoraládát s ebből egy asztalos-testvérünk kiszabott hét kis éjjeliszekrényt. Az összehasonlítás kedvéért közlöm ezt a két adatot. Vásárhelyen az egész évi egyházi adó 2,000— pengő volt. 1937 utolsó negyedében a gyermek otthon céljaira 1,600.— pengő önkéntes adomány folyt be.

1943-ban dr. Pósch Gyula, a Nemzeti Bank akkori elnöke révén a Luther Szövetség 50,000 pengőt kapott a hadiárvaik ellátásának céljaira. Ebből az összegből hozattuk rendbe és szereltük fel a hüvösvölgyi épületet.

Ugyanebben az évben szerződést kötöttünk az Országos Hadigondozó Szövetséggel s a Szövetség 5 évre előre kifizette 60 evangélikus hadiárva 5 évi tartásdíját, több mint 2000,000 pengőt. Ennek az összegnek a fele más intézményeknek jutott, a mi árvaházunk pedig a maga részesedését kölcsön adta a pesti evangélikus

egyházközségnek. Bár ez a pénz azóta elértéktele-
lenedett, az egyházközség teljesíti akkor vállalt kötelezettségét: nemcsak ingyen ad helyet az árváknak a Deák-téri paróchia épületében, hanem a megállapodás szerint néhány gyermek tartásdíját is folyósítja.

A hivek közül közel százan úgynevezett "nevelő-szülői" tisztet vállaltak, ami azt jelentette, hogy havonként rendszeresen fizettek bizonyos összegeket. Ebből a pénzből 10 gyermeket lehetett eltartani. Közülük néhányan ma is hűségesen teljesítik önként vállalt kötelességeiket.

Különös szeretettel és kegyelettel kell ide-
írnem az árvaház legnagyobb jótevőjének, özvegy Szirmai Ernónének a nevét. Minden vagyónát: egy szép belvárosi öröklakást és sok értékes ingóságot, az árvaházra hagyományozta. Tragikus körülmények között halt meg. 1944 tavaszán ő is áldozata lett a faji gyűlöletnek. A hagyatéki eljárás elhúzódott, beköszöntött a tél, 1944 tele s nem volt már alkalmunk elhozni a butorokat. 1945 januárjában a lakást telitalálat érte. A butorok részben elpusztultak, részben megrongálódtak. Mikor a társasház ujjaépítési munkálatai megkezdődtek, az árvaházat is felszólították, hogy a maga részesedése és a szenvedett kár arányában járuljon hozzá a költségekhez. Mivel erre pénzünk nem volt, az öröklakást el kellett adnunk megboldogult Mayer Frigyesnek, aki gyülekezetünknek hívő tagja s nekem kedves barátom volt. Az öröklakás árát templomunk ujjaépítésére kellett fordítanunk. Jó, ha a hivek nem felejtik el, hogy a Deák-téri templom majdnem teljesen elpusztult tetőszerkezetét az árvaház pénzéből csináltattuk meg, mert más pénz nem állott rendelkezésünkre, templom nélkül pedig szét-hullatt volna a gyülekezet. Igaz, hogy ez a pénz összegszerűleg visszatérült, de akkor már javában tombolt az infláció.

Azok közül, akiknek szeretete napról-napra biztosítja árváink eltartását, csak a clevelandi első magyar evangélikus gyülekezetet s annak áldottszivü lelkészét, Leffler Andort említem meg. Meghallották segélykiáltásunkat, amit akkor kiáltottunk el, amikor gyermekeink csonttá és bőrré fogytak a sok éhezéstől, s tele voltak kiütésekkel az egyoldalú táplálkozástól. A — clevelandi gyülekezet Istennek oltára előtt ünnepélyesen megfogadta, hogy gondja lesz árváinkra. Ezt a fogadást hűségesen teljesíti is. Ed-dig 20 nagy csomagot küldött, tele ruhával, élelemmel, s több alkalommal küldött nagyobb pénzadományt is. Legyen áldott ez a gyülekezet és annak lelkésze. S legyenek áldottak mind, akik szeretik az Ur kicsinyeit.

Visszaemlékezve az árvamunkában eltöltött tiz esztendőre, ismét csak azt mondhatom: Isten jósága kifogyhatatlan ártézi kut.

Folytatása következik.

ERŐS VÁR

Official Religious Monthly of the Hungarian Lutheran
Churches of America
Az amerikai magyar ág. hitv. ev. egyházak hivatalos lapja.

Editor — Főszerkesztő:
Rev. Gábor Brachna, 3243 W. 98th St., Cleveland 2, O.
Kiadóhivatali vezető:
Rev. Paul Markovits, 161 Hazelwood Ave., Pittsburgh 7, Pa.

Munkatársak: Az amerikai magyar evangélikus lelkési kar.

Minden cikk, közlemény, valamint minden előfizetés, reklamáció és megrendelés a kiadóhoz küldendő.

Subscription Price: \$1.50. — Előfizetés: \$1.50 egy évre.

SZÉTSZÓRÓDÁSBAN

MENEKÜLT EV. LELKÉSZ NAPLÓJÁBÓL

(Folytatás)

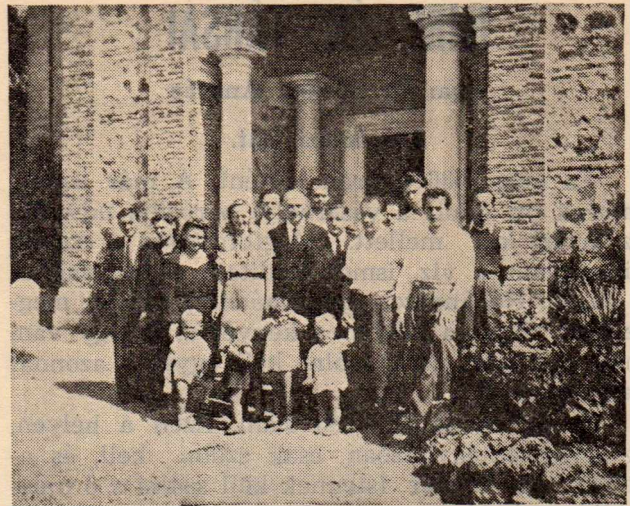
Tizennegyedikén ismét Strassba utaztam tehát, és sikerült is nyolc magyart az egyik grazi építkezési vállalatnál elhelyezni. Éjjeli szállásom ismét egy fűtetlen szoba volt, szalmazsákkal és egy takaróval. Tizenötödikén az egész napot ismét itthon tölthettem.

Tizenhatodikán reggel kerékpáron Peggauba mentem, ahol 8 órakor Istentiszteletet tartottam majd tovább folytattam utamat kerékpáron Kapfenbergbe, ahová délben érkeztem meg. Ebédem a magammal hozott hideg étel volt. Délután 3 órakor Istentiszteletet tartottam. Tizenhetedikén délben érkeztem haza. Postám között találtam a grazi evangélikus lelkész levelét, melyben értesít, hogy két bála ruha és egy láda cipő áll rendelkezésemre a magyar protestáns menekültek részére. Így tizennyolcadikán ismét Grazba mentem, ahol megköszöntem a juttatást. Az éjszakát egyik grazi hívemnél töltöttem, részben egy széken bóbiskolva, részben egy lócán végigdőlve. Tizenkilencedikén reggel a deutschlandbergi magyarokat látogattam meg. Ezek között kilenc protestánst találtam. Ebédem egy egyszerű főzelék volt, mert egy hiányában mást nem kaphattam. Az éjszakát egyik hívemnél elég kényelmesen töltöttem. Huszadikán délben érkeztem haza. Saját magam által készített ebédem elfogyasztása után hivatalos ügyeket intéztem Peggauban. Huszonegyedikén és huszonkettedikén itthon voltam, amikor a vasárnapi szolgálatokra való készülés közben egy kis pihenést is engedélyeztem magamnak.

Huszonharmadikán délelőtt 10 órakor tartottam Istentiszteletet Grazban, ahová kerékpáron mentem be. Délután négy órakor már ismét itthon voltam. Két

Varga László Ev. lelkész esket a kleberbergi templomban

Dr. Dienes felvételeiből:

Az olaszországi San Pastore fogolytáborban tartott Istentisztelet gyülekezete.

hivem látogatott meg a környékről. Huszonnegyedikén magán dolgaimmal telt el. Huszonötödikén a grazi juttatást hoztuk ki Friesachba. Huszonhatodikán három protestáns nőtestvéremmel a bálákat bontottuk fel és a bennük lévő anyagot leltároztuk. Huszonhetedikén Peggauból gyorsvonaton Liezenbe mentem, ahol este házi Istentiszteletet tartottam. Az egyik barakban kaptam éjszakára elég kényelmes szállást (két takaró a csupasz padlón). Huszonnyolcadikán reggel Wörtschachba mentem át, ahol hét magyart gyorsvonattal jöttem vissza, 11 órára érkeztem haza. Gyorsvonattal jöttem vissza, 11 órára érkeztem haza. Huszonkilencedike a vasárnapra való készülődéssel telt el.

Harmincadikán reggel zuhogó esőben indultam Peggauba Istentiszteletet tartani és Urvacsorát osztani. Ennek végeztével ugyancsak zuhogó esőben folytattam utamat Kapfenbergbe, ahová délután egy órakor érkeztem meg átázva. Három órakor itt is Istentiszteletet tartottam és Urvacsorát osztottam. December elsején öt órakor már ismét uton voltam visszafelé. Bruckig kerékpáron, onnan pedig vonaton tettem meg az utat otthonomig.

November hónap folyamán végeztem 9 Istentiszteletet, 2 házi áhitatot, 1 kórházlátogatást, 1 fogházlátogatást és 2 izben osztottam Urvacsorát. Összesen 1346 kilométer utat tettem meg. Kiadásaim: vasuti bérlet 170 schilling, urvacsorai bor 80 schilling, egyéb utiköltség 43 schilling; összesen 293 schilling.

Végeztem munkámat, amennyire erőm megengedte, legjobb belátásom szerint, — sőt nem is én végeztem azt, hanem Istennek velem való kegyelme, akinek legyen hála örökkön örökké.

Friesach, 1947. december 2.

Nagy József ev. lelkész.

SZIVÉLYES ÉS KÖRÜLTEKINTŐ KISZOLGALÁS

BODNÁR A. LAJOS

TEMETKEZÉSI INTÉZETE

3929 LORAIN AVENUE

Melrose 3075 vagy 3076 Cleveland, Ohio

EURÓPAI LEVÉL

Stuttgart, 1948 február 1.

Kedves amerikai magyar Testvérem!

Legelső európai levelemben megadtam az a-
lapot. A tulajdonképpeni lelki, világnézeti, er-
kölcshi úgy veszed, esetleg nemzetpolitikai
okát is annak, hogy tulajdonképpen miért is
csődült ide Nyugatra, Ausztriába és Németor-
szágba az a nyomortömeg, amelyet általában
manapság D. P.-nek neveznek. — Elmondtam,
hogy ez a sokmillió népség miért nem térhet
vissza ősei földjére, megszokott életkörülményei
közé. Azért, mert ezek a körülmények már nem
állanak fenn... Elvitte az "árviz"...

Ezalkalommal is nagy általánosságban irok
Neked, — de nem ám a "lelkiekről", hanem na-
gyon is a fizikai életünkről, a mindennapokról
és a vegetálásunkról, amelyet vakmerőség élet-
nek csufolni...

"Nemcsak Igével él az ember, hanem ke-
nyérrel és szalonával is" — mondja a közmon-
dás. Tehát akármilyen közönségesen hangzik
is: enni kell, hogy az ember valóban ember le-
hessen!

Aki többszertendős koplalást még nem pró-
bált ki a saját bőrén, annak csak gyenge képze-
tei lehetnek arról, hogy milyen nagyarányu er-
kölcshi és szellemi nivósüllyedést jelent a korgó
gyomor. Irtózatossá, örökké nyomasztó érzés az,
amikor az embernek a nap minden szakában
az evésen jár az esze, Valóságos csoda, hogy a-
kadnak még közöttünk olyanok, akik vallási,
filozófiai, tudományos, művészi és gazdasági
problémákkal tudnak foglalkozni. Erőt kell ven-
ni magunkon, mélyen a lelki világba kell visz-
szavonulnunk, el kell feledkeznünk teljesen a
külvilágról és valóságos indiai önszugesztíóval
kell megszüntetnünk a fizikai fájdalmakat, ami-
ket az éhség idéz elő. Minderre szükség van,
valahányszor gondolkodó ember módjára kivá-
nunk önmagunk és a világ előtt szerepelni.

Ezuttal én is így teszek. Felülemelkedve a
percek kínzó éhséggyötrelmein, mint harmadik
személy szeretném bemutatni magunkat... Vaj-
jon mit is kap "enni" ez a teremtés, ez a homo
sapiens ahhoz, nehogy a tollat is kiejtse a kezé-
ből nagy gyöngeségében? Errefelé "Éhségkaló-
riának" nevezik azt a napi 1389 kalóriát, amely
hivatalosan van megállapítva. A most követke-
ző 28 napra tehát egy felnőtt személy a követ-
kező tápanyagokat veheti magához: 9 kg ke-
nyér, 1250 gr tésztaféle, 400 gr hus, 50 gr vaj,
62.5 gr sajt, 3 liter főlözött tej, 1 kg cukor (en-
nek egyharmada fehér kristálycukor, a többi
sárga nyerscukor), 500 gr friss hal, vagy sóshe-
ring, 8 kg krumpli és 125 gr pótkávé. Se több,
se kevesebb! Erre mondják, hogy a meghaláshoz

sok, az élethez kevés... Karácsony körül kiosz-
tottak családonként 100 darab Sacharint, fejen-
ként 500 gr savanyukáposztát, férfiak egy fél
liter, nők egy negyed liter bort kaptak. A nagy
szárazság miatt már egy éve főzelékről beszélni
sem lehet.

Nos, tessék, — amerikai magyar Testvérem!
Add oda feladatnak, hogy háziasszony-feleséged
egy hónapon át lássa el a fentiekből a családot...
A mi asszonyaink megoldották a leckét. Ime,
egy heti étlapunk:

Ebéddek. — Hétfő: levesporból leves, főttkrump-
li sózva. — Kedd: Hig csontleves befőzött tész-
tával, kukoricamálé. — Szerda: Krumplileves
marhavér, sóskrumpli. — Csütörtök: Krumplifő-
zelék, kompót szárított almából. — Péntek:
Borsóleves, pudding. — Szombat: Hig csontle-
ves, főttészta grizzel. — Vasárnap: Husleves (30
dkg husból), mártás, krumpli, árpakása, fekete-
lisztből almás-kalács (de csak olykor).

Vacsora. Mindig csak az, ami étel ebédéről
megmarad...

Reggeli. Erről leszoktunk. Esetleg német-tea
(különbéféle füvekből). Délután néha pótkávéből
készült lötyty, hogy mégis legyen valami...

Havonta egyszer sajtostészta már luxust
jelent. A sósheringre meg sok vizet lehet inni.
Jó, hogy 9 kg kenyér van, amikor csak 4 kg
volt, akkor csak szerdán és szombaton vásárol-
hattunk kenyeret, a liszt a befőzéshez kellett.
Fűszerféle ismeretlen. Hagyma, köménymag ke-
vés. Bors, tea, kakaó, csokoládé, déligyümölcs,
— álom. Babkávét csak a feketések isznak, —
de feketén aztán mindent vehetne az ember.
Ehhez azonban sok-sok pénz és még több ékszer,
arany, óra, írógép, fényképezőgép, ruhaanyag,
stb. kellene, ha volna.

Amerikai magyar Testvérem!

Olvastad-e már azt a mesét, hogy 1936-ban
a Népszövetség Genfben mit határozott? Sze-
rinte egy munkát nem végző embernek napi
2400 kalóriára van szüksége. Könnyű munka
mellett 2790, közepesnél 3200, nehéz munkánál
pedig 4000 kalória kell!

Ahhoz, hogy 2400 kalóriánk legyen, kell:
10 kg kenyér, 2 kg liszt, tésztaféle, borsó, bab,
lencse, méz, stb, 2 kg hus, 2kg zsiradék, 1 kg
sajt, 2 kg cukor és 10 kg burgonya.

Hogy mi kellene, — azt jól tudjátok Ti és
tudjuk még mi is... De, hogy mi aza "Nincs",
— azt csak mi tudjuk. Kivánom, hogy Ti sohase
ismerkedjete meg vele!

A legkissebb élelmiszer-csomag, amit euró-
pai rokonaitoknak, ismerőseiteknek küldtök, —
boldoggá, jóllakottakká tesz családokat. Ha
csak egy-két napra, vagy egy-két hétre is, de
mégis! Igaz, sokan vagyunk, nagyon sok cso-
mag kellene. Sokan vagyunk, akik csak fény-
képeken láttunk mindmáig szeretetsomagot, a-

merikai konzervet, zsirt, és talán sohasem kapunk effélét. De örülünk, ha mások kapnak. Mert azok éppennyug rá vannak szorulva, mint mi.

“A jókedvű adakozót szereti az Isten!”
Mára csak ennyit...
Aki számolni tud, mindent megérthet! “A-
kinek fülei vannak a hallásra, hallja meg!”

KIADÓHIVATALI HIREK

Előfizetést küldtek következő testvéreink:

Montreal, Canada: Nt. Szebik Károly által: Kernusz István, \$1.50, Rohály Mihály, Redele István.

Cleveland East Side: Péntek Pál \$1.50.

Bethlehem, Pa.: Sácza József 1948/49, \$3.00, Hári János \$4.50, Walnutport, Pa.

Summit, Mich.: Varga Imréné \$2.00.

Cleveland West Side: \$1.50, Slezák Mihály, Mrs. Anna Persa, Mrs. John Sandor Sr., Geschwandter Sámuel, Mrs. Rose Útő, Timár Gyula, \$1.00 Ósze Sándor, Szalay István \$2.00, Pink Ferenc, Mrs. Schwindt, Orbán István, Ósze István, Matyasovszky Sándor, Sándor János, ifj. Szakács Lajos. \$3.00 Ehász József. Huszárik \$1.75.

Pittsburgh, Pa.: Evangélikus Egyház \$25.00 első gyülekezeti előfizetés részlet.

Detroit, Mich.: Molnár Gyula lapképviselő által: Knizsek János \$1.00. Novák János \$2.50, Weszprémi Sándor \$2.50, Németh György \$2.50. Kish Gyula (Wyondotte, uj) \$1.50, Molnár Károly uj, \$1.50, Talos József, Radics Pál, Mrs. Theresa Szalay, Kiss István (Wyondotte) Somogyi Gyula, Ternyák István Fr. \$2.00 (Lincoln Park), Staber Mária \$5.00, Oswald Gusztáv \$1.50, előfizetés \$1.50 ajándék.

New Brunswick, N. J. Wallner Mihály lapképviselő útján, Csete György \$2.00, Cseh Ger-gely \$2.00.

SZIVÉSEN VENNÉ a szerkesztőség, ha minden egyházból választana a tanács Erős Vár tudósítókat, akik a helybeli híreket közölnék szerkesztőségünkkel.

BIBLIÁS MAGYAROK

Régen volt, mikor bucsut vettek
Az óhazai édes rögtől
Hegyes-völgyes magyar tájtól,
Aranykalászos rónaságtól
Könnyesszemü jó szülőktől.

Régen volt, mikor utoljára
Mentek ki a temetőbe.
Régi sirra virágot tenni
Édesanyától bucsut venni,
Nagy utra áldást kérni tőle.

Ott hagytak mindent: édes

[otthont,
A gyermekkori emlékeket,
A földeket, a patakokat,
Testvéreket és rokonokat,

S a küzdő magyar életet.
De valamit mégis elhoztak
Mitől nem birtak elszakadni;
Kezükben a régi Bibliát
S lelkükben a falu templomát,
Ettől nem birtak elszakadni.

S uj hazánkban dolgos
[magyarok
Kőből s szivekből felépítették
A magyar falu kis templomát,
S uj éltük egyetlen vagyonát:
A Bibliát az oltárra tették.

S azóta, ha eljönnek a
Harangzugásos vasárnapok,
Énekeskönyvvel a kezükben,
Miatyánkkal a szívükben:
Hazamennek a magyarok! (R.F.)

RETROSPECT

At the turn of the century there was heavy emmigration from Hungary, especially from those sections of that country where great land estates existed. The Magyar people, owning little land and less money to buy some for themselves, looked toward America as a land where they could earn and save enough. Many Magyars came to the industrial centers as workers in the heavy industry with the hope of some day returning to Hungary to settle on the land which their savings could buy.

Among the immigrants there were number of Lutherans, who for years found spiritual service and guidance among their Reformed kinfolks of Pittsburgh. There were not enough Lutheran pastors to look after the Magyar Lutherans, neither were there enough Lutherans from the same locality of Hungary that settled in Pittsburgh to start a congregation of their own. Sporadic visits were made to Pittsburgh by the first Lutheran Hungarian Missionary, the Rev. Stephen Ruzsa, from Cleveland, Ohio, where he served the first Hungarian Lutheran Church organized in 1906.

After the first World War, the hopes of many immigrants vanished for return to Hungary, as many of them lost their home towns to the so-called Succession States (Czechoslovakia, Yougoslavia, Roumania).

In 1925 many of the Hungarian Lutherans learned through newspaper advertising of the intentions of Pastor Ruzsa to come and hold services for the Lutherans in Pittsburgh. On April 12, 1925, after an announced service, a group of the Lutherans decided to organize into a congregation.

At the April meeting, after organization, they decided to build a Church building of their own, and about 30 individuals and families contributed over \$2200 for setting the foundation

for a Church building. The property at Hazelwood and Sylvan Ave. corner was purchased for \$12,000. On this property was the Church built for an additional \$26,000. After the completion of the building there remained a \$38,000 mortgage that was secured by the members on their homes.

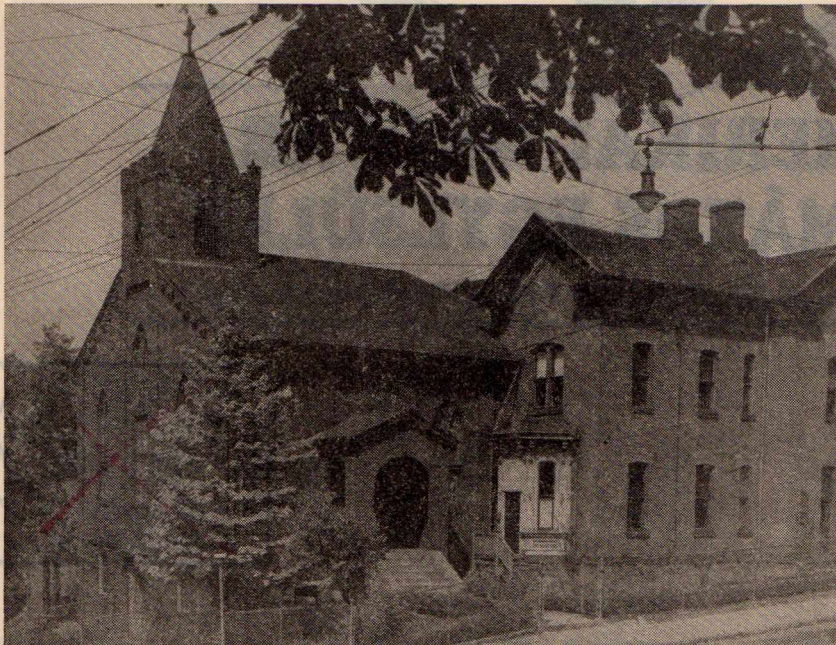
During the interim of 10 years this mortgage indebtedness was lowered to \$27,500. This was made possible by the devotion of people and pastors, Stephen Ruzsa, Alexander Poloskey and Andor M. Leffler. When pastor W. Rettmann arrived from Hungary in 1935, the congregation was in a precarious situation, due to the national depression. Through Pastor Rettmann's efforts, the \$27,500 mortgage was refinanced by the Board of American Missions, Church Extention Fund. When pastor Rettmann resigned in 1945 the indebtedness stood at \$5000.

The interest free mortgage granted to the congregation by the Board of American Missions of the U. L. C. A. required the annual principal payments of \$800. At the special congregational meeting called shortly after the present pastor, Paul Markovits, came to serve the congregation, a special Mortgage Fund was approved in 1946 December. During 1947 this Fund grew to \$928.21 by the free will offerings of many individuals. At the annual congregation meeting in 1948 a recommendation made by the pastor was adopted that: "In order to show our faith in the Providence of God, and to appreciate the grateful help of the Church Extention Fund of the Board of American Missions of the U. L. C. A., in saving for our congregation over the period of ten years a considerable sum of interest money, and that our Board may grant some aid to new Mission Congregations desiring to build their churches,

be it therefore resolved that First Hungarian Lutheran Church shall repay ALL outstanding mortgage to the Board in this year of 1948."

You are witnessing the fulfillment of this resolution on this 6th day of June 1948.

May God keep us steadfast in the faith!

A pittsburghi ev. templom

West sidei házak és telkek
vételét és eladását lelkiismeretesen végzi a közismert
KLAREICH - KÁDÁR
REALTY COMPANY

3717 LORAIN AVE.
Cleveland, Ohio
Telefon: 1262

Telefon: VI. 1-2353

JOHN K. SZŐLLŐSY

FUNERAL DIRECTOR

Vizsgálott Balzsamozó

8027 W. JEFFERSON AVE.
Detroit, Michigan

MELrose 5814

PAPP MIKLÓS

ÜGYVÉD ÉS JOGTANÁCSOS
a W. S. Ev. Egyház ügyésze.
Mindenféle jogi kérdésben
készséggel szolgálja
a magyarságot.

4004 Lorain Ave. Cleveland, O.

FISHER AND OWEN

FUNERAL DIRECTORS

A pittsburghi magyarság
temetkezés-rendezői

126 Hazelwood Ave.
PITTSBURGH 7, PA.

SPENCER A. OWEN
tulajdonos

Phone: HAZel 1165

MELrose 5814

PAULINE H. PAPP

The Metropolitan Casualty
Insurance Co. megbízottja
Mindenféle biztosítást a legelőnyösebben szerezhet be általunk.
Irodánk nyitva reggel 9-től
délután 5-ig.
4004 Lorain Ave.
CLEVELAND, OHIO

MÉSZÁROS PATIKA

MAGYAR GYÓGYSZERTÁR
Levélre magyarul válaszolunk.

4753 Second Avenue
PITTSBURGH - HAZELWOOD

Phone: JACKson 4449

Mészáros András, gyógyszerész

★ 1848 ★

★ 1948 ★

"En bízom hazám jövőjében, mert tudom, hogy azt megérdemli."... KOSSUTH LAJOS... WASHINGTON, 1852

"A SZABADSÁG ESZTENDEJE"

nevet viseli az Úr 1948. éve a mi számunkra, akik hiszünk Istenben, megbecsüljük multunkat és bizunk abban, hogy "lesz még egyszer ünnep a világon," és felépül a mi ó-hazánk is Kossuth szellemében.

Helye van közöttünk minden olyan magyarnak, akit korunk viharai jobbra-balra nem ingatnak; aki meg tud állani a krisztusi erkölcsiség, igazi demokrácia és tiszta hazaszeretet magaslatán.

Ilyen vagy, testvér?

Hivunk!

Várunk!

„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk!?”

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 Penna. Ave., N.W., Kossuth Bldg., Washington, D.C.

Hungarian Lutheran Monthly
161 Hazelwood Ave.
Pittsburgh 7, Pa.
Return Postage Guaranteed

Ev. Theologusi Hallgatók Ifj. Köre
Sopron, Magyarországon
Hungary